

pianist by the concert program ", " Self-regulation of the process of musical performance ", " Concert step in the pianist's performance system "and" Analyzing concert performance ".

The results of participation of students in All-Ukrainian and International projects, festivals, competitions are presented.

Keywords: *competence, musical education, future teacher of musical art.*

УДК 378.76.11

Ліхницька Л.М.

ІННОВАЦІЙНЕ СПРЯМУВАННЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО СПІВАЦЬКОЇ РОБОТИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ

Стаття розкриває специфіку інноваційного спрямування підготовки студентів факультетів мистецтв педагогічних університетів до співацької роботи з учнями молодшого шкільного віку. Визначено два напрями інноваційної діяльності в школі, а саме: визначення впливу мотиваційних та інструментальних факторів на формування вмінь та готовності вчителя музики до інноваційної діяльності та дослідження впливу педагогічних інновацій на творчий розвиток школярів. Проаналізовано програми з музики для молодших школярів з позиції їх співацької діяльності.

Ключові слова: *інноваційна діяльність, готовність вчителя музики до інноваційної роботи, молодші школярі, співацька діяльність.*

Культурно-освітні процеси в нашій державі визначають особливу культурологічну місію серед майбутніх учителів, саме учителям музики як носіям і пропагандистам кращих зразків національної культурної спадщини, які покликані не лише зберігати й примножувати освітньо-культурні традиції України, а й бути якісно озброєними у сфері музично-педагогічного новаторства та передового міжнародного досвіду. В умовах постійних соціально-економічних, культурних, освітніх змін українська держава повинна закласти теоретичні підвалини нової школи майбутнього, де буде виховуватись та розвиватись наступна генерація юних громадян, здатних до творчих пошуків та винаходів. Розбудову школи на засадах педагогіки творчості неможливо відокремити від творчого розвитку самого вчителя.

Посилюється увага сучасної педагогічної науки до творчого становлення майбутнього вчителя в умовах інноваційної діяльності. У руслі дослідження цієї проблеми необхідно відзначити роботи вітчизняних та зарубіжних учених: Е.Абдулліна, Л.Вовк, В.Гінзбурга, О.Глузмана, С.Гончаренка, В.Завіни, В.Загвязінського, І.Зязюна, М.Кларіна, Н.Каркар, Л.Користильової, С.Пальки, В.Полонського, М.Поташніка, А.Пригожина, О.Савченко, Г.Селевка, І.Семенова, Р.Шульца, Н.Юсуфбекової та ін.

Фундаментальні дослідження з проблем сучасної музично-педагогічної освіти та теорії музично-естетичного виховання (Е.Абдулліна, Л.Арчажникової, І.Зязюна, Л.Коваль, А.Козир, Г.Падалки, О.Рудницької, О.Ростовського та ін.) закладають основи розробки проблем музично-педагогічних інновацій, але спеціальних наукових праць, присвячених дослідженню підготовки майбутніх учителів музики до мистецької інноваційної діяльності вчителя музики в загальноосвітній школі майже не виявлено. Тому на практиці цей процес відбувається в основному стихійно.

Дослідженню проблеми готовності майбутніх учителів музики до роботи в загальноосвітніх школах в умовах нової освітньої парадигми приділяли увагу науковці різних міжгалузевих професій: висвітлення актуальних питань філософії освіти і філософії педагогічної майстерності здійснювали: В.Андрущенко, І.Зязюн, Б.Кедров, В.Кремень, О.Лавриненко, В.Луговий, В.Лутай, В.Орлов та ін.; розробкою системи загальної психолого-педагогічної та методичної підготовки, вивченню змісту та методів навчання майбутніх учителів займались: А.Алексюк, К.Авраменко, В.Бондар, А.Капська, О.Пехота, О.Ярошенко

та ін.; дослідженню методологічних та теоретико-методичних засад підготовки майбутніх вчителів мистецьких і заальнопедагогічних дисциплін присвятили свої роботи : Е.Абдуллін, Н.Гузій, Л.Гусейнова, А.Козир, Л.Масол, Г.Ніколаї, О.Олексюк, Г. Падалка, В.Ражніков, Т.Рейзенкінд, О.Ростовський, О.Отич, С.Сисоєва, В.Тименко, Т.Танько, М.Ткач, О.Шевнюк, Г.Шевченко, В.Шульгіна, О.Щолокова, О.Хижна та ін.; розробці питань, пов'язаних з розвитком творчої активності в різних проявах майбутнього вчителя музики в сучасних умовах, як показника професіоналізму, новаторського вирішення традиційних і оригінальних завдань, що значно підвищує інтерес школярів до музичного навчання і збільшує ефективність навчально-виховного процесу, присвятили свої дослідження : Е.Абдуллін, Л.Арчажникова, С.Ковальова, Г.Падалка, О.Рудницька, Ю.Цагареллі, В.Шульгіна та ін.; сутність інноваційних процесів розкриваються вченими : І.Підласим, О.Савченко та ін.; підготовку майбутніх учителів до впровадження нововведень в шкільну практику досліджують : В.Сластьонін, С.Сисоєва та ін.; підвищенням підготовки педагогічних кадрів засобами педагогічного моніторингу, удосконаленням різних педагогічних технологій та введення їх у навчально-педагогічних процес займались: В.Бондар, І.Богданова, Л.Ващенко, І.Богданова, О.Пехота та ін.; розробкою кредитно-модульних технологій і методичних рекомендацій на основі європейської кредитно-трансферної системи (ECTS) та практичними аспектами її впровадження в навчально-виховних процес вищих освітніх закладів України : А.Алексюк, В.Бондар, І.Кожевникова, Л.Костельна та ін.; система інноваційної підготовки майбутнього вчителя в умовах навчально-науково-педагогічних комплексів та інших інноваційних освітніх закладах висвітлюється в наукових працях: О.Важнової, В.Кузя, М.Сергеєвої, О.Шапран та ін.

Пошукові дослідження в галузі педагогічних інновацій у загальноосвітній школі проводяться у двох напрямках: визначення впливу мотиваційних та інструментальних факторів на формування вмінь та готовності вчителя музики до інноваційної діяльності та дослідження впливу педагогічних інновацій на творчий розвиток школярів (А.Алексюк, В.Бондар, С.Гончаренко, Л.Коваль, Н.Кічук, О.Мороз, О.Савченко, С.Сисоєва, Є.Сарапулова та ін.).

Поняття «інновація» (англ. innovation) з'явилося у зарубіжних дослідження у ХІХ столітті та використовувалось під час уведення деяких елементів однієї галузі в іншу. У перекладі з англійської інновація означає оновлення, зміну; привнесення нових ідей; новоутворення як відносно нове явище [178, 306]. У сучасній психолого-педагогічній літературі ця дефініція найчастіше тлумачиться як новація, тобто нововведення, оновлення, тощо. Тому не випадково вважається, що інноваційна діяльність стає однією із найважливіших форм проявлення сучасної науково-технічної революції. Основоположниками вихідних понять теорії інновації вважаються німецькі учені В.Зомбарт, В.Метчерліх та австрійський економіст І.Шумпетер, які застосували ці положення у зв'язку з соціально-економічними і технологічними процесами.

Інноватика як наука є новою галуззю знань, спеціальних досліджень, що необхідні для більш ефективного вирішення завдань інтенсифікації та прискорення. Наука нововведення стала формуватися у відповідь на вимоги практики. А.Пригожин, який досліджує загальні проблеми інноваційних процесів, включив у систему інноватики як науки такі поняття: життєвий цикл нововведення (зародження, освоєння, дифузія та рутинізація); стадії нововведення (розробка, проектування, виготовлення і використання); типологія нововведень (матеріально-технічні і соціальні, радикальні, комбінаторні, модифікуючі тощо); новизна (абсолютна, відносна, приватна та умовна); інтенсифікація нововведень; інноватори; суперечності введення нового (зміна та стабільність) тощо [3, 132].

У монографії А.Пригожина «Нововведення: стимули та перешкоди» нововведення розглядається, як розвиток, тобто у контексті гранично широкої філософської категорії. У свою чергу поняття «розвиток» співвідноситься з поняттям «зміни» і розрізняються два варіанти засобів зміни: одноманітний та інноваційний, тобто пропонуючий новизну в діючих змінах, з'явлення нововведення у процесах дійсності. Він вважає, що у дослідженні інноваційних процесів головним є вивчення переходу від одного стану якої-небудь системи

до другого, нового, та управління процесом нововведень. Без аспекту управління, на його думку, говорити про інноваційні процеси сумнівно. Суттєвим завданням вивчення інноваційних процесів є розкриття можливостей управління процесами створення та застосування нововведень [3, 16]. Автором також аналізується соціологія неупровадження та принципи антиінноваційного установлення (психологічні, соціальні, організаційні, економічні). Уводяться такі поняття, як вид інноваційної патології (псевдоновизна, незакінчені нововведення тощо), інноваційний ризик; інноваційна організація.

Дослідження нововведення з філософських позицій накреслили основні підходи до вивчення інноваційних процесів: загальнонауковий, загальнометодологічний, конкретно-науковий, прикладний (Н.Лапін). Так, у загальнонауковому плані вивчаються соціокультурні проблеми інновацій, соціальні фактори нововведень, структура інноваційних процесів, умови їх прискорення, можливості системного підходу в їх вивченні тощо. Це праці В.Дубченко, С.Макарова, Б.Сазонова, Н.Степанова, В.Толстого, Є.Г.Юдіна та ін., а також дослідження зарубіжних авторів: Е.Менсфілда, Дж.Кларка, Ч.Фрімена, В.Брауна, Е.Роджерса, Дж.Паркера, Н.Мончева, Ф.Валенти, К.Мюллера та ін.

На думку Л.Даниленко [1, 82], необхідно розглядати інновацію не лише як результат впровадження нового, а й як новоутворення, тобто вдосконалення освітніх технологій, які істотно змінюють структуру та якість процесів, які проходять в освітній сфері. Вона вважає неможливим реформування освіти без постійного оновлення педагогічної галузі, без системного вивчення, аналізу та синтезу передового досвіду вітчизняних та зарубіжних педагогів. Вважаючи інновації комплексним процесом створення, розповсюдження та використання накопиченого досвіду, І.Єрмаков розглядає їх як актуально значущі й системні новоутворення, які виникають на основі різноманітних ініціатив та нововведень, що стають перспективними для еволюції освіти і позитивно впливають на її розвиток.

Інноваційні підходи відкривають нові можливості для концептуального та проєктивного засвоєння фахових знань, які забезпечують: високу достовірність прогнозування результатів та керівництво педагогічними процесами; аналіз й систематизацію на науковій основі практичного досвіду та його використання; комплексне вирішення навчальних та соціально-виховних проблем; сприятливі умови для особистісного розвитку; зменшення ефекту впливу негативних обставин на особистість; вибір найбільш ефективних й розробка інноваційних моделей для вирішення соціально-педагогічних проблем. На думку М.Кларіна, інноваційність «як характеристика навчання відноситься не лише до дидактичної його побудови, але й до його соціально значущих результатів» [70, 4].

Розуміння навчання як джерела нового в психічному розвитку особистості (Л.Виготський) є законом гуманного навчання і відповідає сучасним потребам демократизації і гуманізації освіти. Створення психолого-педагогічних умов для прояву творчого потенціалу особистості вчителя є важливим завданням його підготовки до інноваційної діяльності в школі. Вчитель-інноватор - це провідник ідей педагогіки творчості школи майбутнього. Інноваційна діяльність учителя забезпечує постійне оновлення і вдосконалення форм, методів і засобів навчання й виховання, що сприяє загальному прогресу не тільки освіти, а й всього суспільства.

Найбільш ментальною для України – є співацька діяльність, тому особливу увагу майбутньому вчителю музичного мистецтва у роботі з учнями необхідно звертати саме на цей вид діяльності. З цієї позиції проаналізуємо навчальні програми з музики для молодших школярів.

Вивчення музики у першому класі сприяє розвитку естетичної культури молодших школярів. Але також (і це не менш істотно) у дітей формується своєрідне, особистісне «бачення світу» - його активне, творче сприйняття. Музиці властивий багатофункціональний вплив як на людину окремо, так і на суспільство в цілому (творчий, розважальний, естетичний, ідеологічний, комунікативний, професійний, педагогічний, гносеологічний, фізіологічний, творчий). Про це вчитель повинен пам'ятати завжди й викладати предмет, не роблячи крен у якусь одну сторону за рахунок ігнорування іншої. Навпаки, він повинен показати дитині всю повноту життєвого спектру музичного мистецтва.

При всій лавині інформації, що обрушується на 6-7- річну людину, музика є для неї ніби «рятувальним колом». У цьому розрада музикою серця й розуму, їх очищення (катарсис). У структурі програми, незважаючи на необхідність основних естетичних понять (талант, слух, традиції, творчість, краса, характер, образ, емоції) і чисто музичних категорій (мелодія, ритм, темп, динаміка, тембр, лад, інтонація, висота, тривалість), основними й відправними світоглядними моментами є все-таки: три «полюси» (спів – рух – гра) та принцип симетрії.

Однак у цілому програма повинна бути вибудована таким чином, що дитина проходить поступове (по ступеню значимості) «занурення» у стихію «Музики»: кожному основному поняттю, як правило, у навчальному плані виділяється хоча б один урок. Адже це початкове знайомство: а «приціл» - інші роки навчання музиці. Однак, без цього фундаменту (тобто необхідного стандарту знань) подальше вивчення музики може перетворитися у фікцію й демагогію. І, зрозуміло, найважливішим методом освоєння цієї програми є гра, яка у ряді випадків носить характер невеликих творчих завдань, що передбачають активну творчість учнів: як по-одному, так і в групах (включаючи весь клас і самого вчителя).

У другому класі, після того, як в 1-ому класі учні, повинні ознайомитися з азами музичного мистецтва (основні властивості музичного звуку, три «полюси» у музиці, мелодія й ритм, назви й голоси інструментів, основні види музики та ін.) логіка розвитку програми вимагає необхідності естетизації відношення до предмета «Музичне мистецтво». Але це відбувається при наявності ще однієї найважливішої складової музичної педагогіки - естетизації. Тому, поряд з освоєнням понять «Прекрасне (і Потворне)», «Сюжет і ідея», «Жанр», «Емоції й почуття», «Характер», «Форма й зміст», «Символізм», «Музична грамота», «Музичний звук», «Інтонація» та ін., лейтмотивом 2-го етапу навчання музики стає тема Краси, Добра, Справедливості, Користі, Смыслу, Ідеалу. Тим самим розширюються й зміцнюються знання дітей про музику, про її зв'язки з іншими видами мистецтва, формуються естетичні смаки, починають формуватися найважливіші особистісні якості. Цей процес відпрацьовується й практично - через слухання, виконання й творіння музики у вигляді різноманітних творчих завдань (вікторини, розповіді й твори на музичні теми, графічні роботи, музичні паспорти, театралізація пісень, створення нотних прикладів та ін.) й ігор («Помічник учителя», «Музлото», «Вгадай мелодію» та ін.).

Концепція викладання музики в 3-4 класах зводиться до двох слів – «Музична географія». Логіка викладу тематизму така: 1-а й 4-а чверті в обох класах присвячується рідній музиці (українській й слов'янській); інші чверті (2-я й 3-я) приділяються знайомству з музикою закордонною, у її постійному зіставленні з музикою рідною. Вітчизняна музика вивчається від самих «корінь», тобто виявляються причини виникнення й розвитку музичної культури в Україні, її особливі, відмітні (від інших народів) риси, оцінюється її сучасний стан (у тому числі, і на регіональному рівні) у масштабах регіонів, а також у плані слов'янського культурного простору), але разом з тим - визначається місце й роль вітчизняної музики в загальносвітових масштабах. Таким чином, аксіологічний підхід у цьому випадку очевидний.

Закордонні країни повинні бути представлені найбільш яскравою й типовою музикою різних континентів і країн (цих континентів). Причому, явної переваги якомусь одному жанру немає: народна, духовна, класична, естрадна й авангардна музика представляються в програмі в достатній кількості. Але для більш адекватного освоєння національного колориту розучується, як правило, народна пісня того або іншого материка, країни. Знання суцільно музичного плану (жанри, характер, темп, інструменти, композитори та ін.) поєднуються на уроках з вивченням елементів з географії (зокрема, природно-кліматичних особливостей) цих регіонів, національних традицій, відмітних рис темпераменту, найважливішими відомостями з їх історії й культури. Як і раніше важлива увага повинна приділятися дитячій творчості: як пов'язаній зі слуханням музики, так і з виконанням, а також твором і імпровізацією. У зв'язку із пропонованою програмою значно (удвічі-утроє) до моменту закінчення 4-го класу збільшується тезаурус і кругозір учнів, що благотворно впливає на їх підготовку й адаптацію до навчального процесу в середній ланці.

Таким чином, в 1-4 класах у програмі широко застосовуються різні методи та прийоми роботи з дітьми, але певною мірою не прослідковується пріоритет саме співацької діяльності. У зв'язку з цим, інноваційність процесу музичного навчання молодших школярів ми вбачаємо у необхідності посилення ролі співацької діяльності, збагачення її новими, цікавими для дітей методами, засобами та прийомами.

Література

1. Даниленко Л.І. Умови забезпечення інноваційної діяльності в навчально-виховних закладах освіти // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Матеріали 11 Всеукраїнської науково-практичної конференції 20-21 жовтня 1998р. – Суми: ВВП „Мрія – 1ЛТД”, 1998.
2. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта). Рига, НПП «Эксперимент», 1995 - 176 с.
3. Пригожин А.И. Нововведения: стимулы и препятствия : (Социал. пробл. инноватики) / А. И. Пригожин. - М. : Политиздат, 1989. - 270 с.
4. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / Уклад.: О.І. Скопенко, Т.В. Цимбалюк. – К.: Довіра, 2006. – 789, [2]с. – (Словники України).

Likhitskaya L.N. Innovative direction of preparation of future teachers of musical art to gender work with young schoolchildren.

The article reveals the specifics of the innovative direction of preparing students of art faculties of pedagogical universities for singing with students of primary school age. Two directions of innovative activity in school are defined, namely: determination of the influence of motivational and instrumental factors on the formation of skills and readiness of the music teacher for innovative activity and research of the influence of pedagogical innovations on the creative development of schoolchildren. Programs for music for junior schoolchildren from the standpoint of their singing activity are analyzed.

Keywords: *innovation activity, readiness of the music teacher for innovative activity, junior schoolchildren, singing activity.*

УДК 377.77.02

Чень Цзяньїн

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ У МІЖСОБИСТІСНІЙ ВЗАЄМОДІЇ

У статті актуалізовано потребу в підвищенні рівня комунікативних умінь іноземних студентів факультетів мистецтв в українських педагогічних закладах. Проаналізовано різні класифікації комунікативних умінь. З'ясовано, що в міжособистісній взаємодії поряд з поведінковою, інтерактивною та суто інформаційною, важлива роль відведена психологічній складовій. Прослідковано зв'язок між якостями особистості та уміннями, які у тандемі необхідні для успішного спілкування. Підкреслено, що психологічний аспект комунікативного процесу забезпечується перцептивною, мотиваційною, експресивною та рефлексійною складовими, що впливає на реакцію, вибір стилю комунікації та напряму поведінки особистості. Узагальнення різних поглядів на основну дефініції сприяло визначенню поняття «комунікативні уміння студентів України і Китаю». Окреслено перспективу у вивченні змісту та структури комунікативних умінь студентів України і Китаю у процесі вокально-ансамблевої діяльності.

Ключові слова: *комунікативний процес, комунікативні уміння, психологічний складова, міжособистісні взаємини. студенти України і Китаю.*

У час глобальної комп'ютеризації та стрімкого розвитку технотронного суспільства виникає гостра необхідність збереження шляхів міжособистісної взаємодії між людьми у різних сферах. Особливо гостро постає питання взаєморозуміння між іноземними